

pharmacum ipsi daret, daret, quod sanando præ-
senti morbo non esse *relativè* sufficiens?

Resp. 1°. Argumentum retorquendo: hominibus
utilissima sunt Dei mandata: atqui hujusmodi non
erunt, nisi impleantur, ac proinde nisi adjunctam
habeant gratiam efficacem, sine qua nunquam ob-
servantur; ergo gratiam hanc semper habent sibi
annexam. Quidquid vitii est in ista argumentandi
ratione, in adversariorum etiã argumento re-
peritur.

Resp. 2°. Ex se quidem hominibus utilia esse
Dei mandata, quatenus eos & legis divinæ, &
suæ libertatis, & propriæ imbecillitatis admonent:
sed eventu contingere ut in eorum perniciem
vertantur, qui illa non observant. Id autem pro-
priã hominis culpã accidit, non vero Dei qui nec
efficacem, nec sufficientem gratiam debet. Ade
posteris. Si enim à peccato excusari nequaquam
possunt, qui nullo præveniente Dei auxilio do-
nantur, ut supra invictè probavimus, numquid
justam excusationem obtendere ii possent, qui præ-
ter veram quam habent à natura implendi mandata
potentiam, aliam à gratiã excitante accipiunt,
licet non *relativam*?

Neque hic valet comparatio quæ ducitur à Me-
dico pharmacum adhibente, quod *relativè* non
sufficiat; tum quia debet Medicus suam omnem
industriam conferre, ut ægros sanet quorum cu-
ram suscepit; Deus vero nemini gratiam medici-
nalem dare tenetur; tum quia citra ægrotantis cul-
pam contingit, ut remedium sibi datum optato
careat effectu: contrã vero quod gratia excitans
plenum perfectumque effectum non obtineat,
voluntatis pravitati & contumaciã tribuendum est.

DISSERTATIO VII.

De Gratia actualis distributione.

DOCENT recentiores quidam Theologi gratiam
actualement quam *sufficientem* vocant, omnibus
etiã infidelibus, excæcatis & induratis præstã
esse, quotiès præceptum aliquod urget; id negant
alii.

Observandum est autem 1°. controversiam hanc
non moveri nisi de gratiã Christi propriè dictã:
fatentur enim omnes plurima esse subsidia, tum
externa, tum interna quibus homines ad bonum
faciendum, peccatumque declinandum excitantur,
& quæ latiori sensu à SS. Patribus *gratiæ* dicuntur.
Ejusmodi sunt orbis hujus universi species pulcher-
rima, & ordo constantissimus; lex naturalis om-
nium mentibus à Creatore insculpta; innatus bea-
titudinis appetitus quem explere nihil creati po-
test; conscientia judicium & stimuli; pudor natu-
ralis quo peccatores afficiuntur; pœnæ in alterã
vitã luendæ timor, & alia id genus multa quibus
unumquemque ad bonum agendum, peccatumque
fugiendum identidem moveri apud omnes constat.
Sed nihil horum satis est ad faciendum opus ex
omni parte bonum. Cave igitur ne ea confundas
cum gratiã Christi propriè dictã de quã tantum
hic agitur; & quam Augustinus definit *inspira-
tionem dilectionis, ut cognita sancto amore facia-
mus*, (*Lib. 4. ad Bonifacium, cap. 25. n. 11.*)

Observandum 2°. quæstionem non esse, utrum
Deus gratiam suam offerat, & omnibus dare pa-
ratus sit, si impedimentum non opponerent; sed
quæritur an eam Deus omnibus reipsã largiatur,

quotiès occurrit præceptum aliquod implendum; vel tentatio quædam vincenda. Quibus prænotatis, fit

PROPOSITIO.

De Gratia Christi non dignè sensit, quisquis eam putat omnibus hominibus dari.

Ita Episcopi in Sardinia pro fide exules. (*In Epistola Synodica, cap. 9. inter opera S. August. tom. 10. in append. pag. 154.*)

ARG. I. Ex Patribus.

S. Augustinus hæc habet insignia : *Quoniam, propitio Christo, Christiani Catholici sumus, scimus gratiam.... non omnibus hominibus dari;.... scimus iis quibus datur, misericordiâ Dei gratuita dari; scimus eis quibus non datur, justo Dei iudicio non dari.* (*Epist. 217. ad Vitalem, cap. 5.*) *Communis est, inquit, omnibus natura, non gratia.* (*Serm. 26. de verbis Psal. cap. 4. tom. 5. pag. 337.*) Docet etiam veram Christi gratiam eam esse, quæ bonos discernit à malis, non quæ communis est bonis & malis. (*Lib. de prædest. n. 19. cap. 5.*) Denique sic declarat : *Dando quibusdam quod non merentur, profecto gratuitam, & per hoc veram suam gratiam esse voluit: non omnibus dari, quod omnes merentur ostendit.* (*Lib. de dono persev. cap. 12.*)

Quibus ex locis eruitur invictum istud argumentum : Ille non censuit gratiam singulis, sine ulla exceptione, hominibus conferri, qui expressè asserit, tanquam dogma Catholicum, gratiam omnibus non dari, nec eam bonis & malis esse communem; sed aliquibus non concedi, ut ostenderet Deus ipsam beneficium esse prorsus gratuitum, quod nemo meretur : atqui ita docet Augustinus; ergo, &c.

At, inquit nonnulli recentiores, loquitur Augustinus, vel de dono perseverantiæ quod speciale est Dei beneficium, vel de gratia efficaci quæ verè non conceditur omnibus.

Refellitur istud responsum. 1°. Quia generalia sunt Augustini verba, nullamque ferunt exceptionem. 2°. Quia affirmat Deum omnibus gratiam non largiri, ut eam gratuitam esse & indebitam demonstrat : atqui non solum gratia efficax & perseverantiæ donum, gratuita sunt Dei beneficia, sed etiam vera quælibet Dei gratia. 3°. Quia de illa gratia agitur, quam Vitalis aliique Semipelagiani omnibus communem esse contendebant : atqui nec Vitalis, nec ullus Semipelagianus ita desipuit, ut opinaretur perseverantiæ donum vel gratiam efficacem, quæ suo nunquam effectu fraudatur, nemini deesse, siquidem quotidiano compertum est experimento, non omnes homines, omni datâ occasione, bonè agere, & in justitia semper permanere, sermo est igitur apud Augustinum de gratia quacumque propriè dicta. 4°. Quia gratia Adamo innocenti data, juxta adversarios, erat merè verfatilis & sufficiens : atqui pronuntiat Augustinus, hujusmodi gratiam hominibus aliquando subtrahi in pœnam peccati. *Nunc autem, inquit, quibus deest tale adjutorium (Adamo concessum) jam pœna peccati est.* (*Lib. de corrept. & grat. cap. 11.*) Ergo S. Doctor quamcumque gratiam propriè dictam negat omnibus & singulis dari.

SS. Prosper & Fulgentius, Augustini nobiles discipuli, tanti magistri doctrinam strenuè defenderunt. Sic enim Semipelagianum urget S. Prosper, (*Carm. de ingratis, cap. 11.*)

..... Dic unde probes, quod gratia Christi
Nullum omnino hominem de cunctis qui generantur
Prætereat, cui non Regnum vitamque beatam
Impertire velit.

Et ibidem agnoscit homines divini muneris exfortes

quos gratia neglexit. (*Cap. 32.*) Atqui hæc verba cum gratia generali nequaquam possunt conciliari. Sanctus autem Fulgentius non minus difertè eandem veritatem sic profitetur : *Non omnibus gratiam dari, & quibus datur, non omnibus æqualiter dari, quisquis piè quærit, eloquiorum Sanctorum attestatione cognoscit.* (*Lib. I. de veritate prædest. cap. 17. n. 36.*) Prætereat Apostolicæ, inquit, prædicationis tenentes per omnia veritatem, certissimè cognoverunt gratiam Dei non omnibus generaliter dari. (*Ibid. cap. 5. n. 33.*) Atqui hæc S. Fulgentii verba nihil aliud quam nostram propositionem expriment.

Eandem doctrinam tenet S. Thomas. Dicendum, inquit, quod humanum genus propter peccatum primi parentis, meruit privari auxilio gratiæ : & ideo quibuscumque non datur, hoc est ex justitia ; quibuscumque autem datur, hoc est ex gratia. (*I. 2. quæst. 106. art. 3. ad I.*) Sic etiam ratiocinatur : Si gratia omnibus datur, non videtur aliud esse quàm aliquod naturale bonum : nam in nullo inveniuntur omnes homines convenire, nisi in aliquo naturali. (*De verit. q. 24. a. t. 15. in corp.*) Atqui gratia non est bonum naturale ; ergo non datur omnibus.

Denique loquens de gratia præparante, sine qua neminem posse observare mandata asserit, quod quidem auxilium, inquit, quibuscumque divinitus datur, misericorditer datur ; quibus autem non datur, ex justitia non datur, in pœnam præcedentis peccati, vel saltem originalis peccati, ut Augustinus dicit in libro de correptione & gratia. (*2. 2. quæst. 2. art. 5. ad I.*)

S. Bernardus ait secundum dispensationem gratiæ eam in præsentī vita aliis dari, aliis non dari, justo quidem Dei judicio, sed occulto. (*Serm. 73. in Cantic. n. 7.*)

ARG. II. Ex Concilio Tridentino.

Si enim declarat : *Etsi ille (Christus) pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt ; sed id duntaxat quibus meritum passionis ejus communicatur.* (*Sess. 6. de justificatione. cap. 3.*) Atqui gratia quælibet propriè dicta mortis Christi beneficium est ; ergo veram Christi gratiam non omnes recipiunt.

Sed eo loci, inquiunt adversarii, non agitur de gratia actuali, benè verò de justificationis beneficio, quod omnes reverà non accipiunt, & de quo in eo capite differit Concilium.

Fateor equidem Tridentinam Synodum ibi de justificatione agere ; sed quid inde colligi potest, quo nostrum infirmetur argumentum ? Quisquis enim vel leviter ad illa Concilii verba attenderit : *Etsi ille pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt*, is statim intelliget vocem, *beneficium*, generatim & pro qualibet Christi gratia accipi : si enim Patres Tridentini de sola justificationis gratia loqui voluissent, vocem hanc, *beneficium*, generatim & absolute non usurpassent, sed illius sensum hoc modo coercuissent : non omnes illud mortis ejus beneficium recipiunt : atqui vocabulum istud, *beneficium*, nullo modo restringunt Patres Tridentini ; ergo non de justificationis tantum, sed de cujuslibet gratiæ Christi beneficio dixere illud ab omnibus non recipi : hoc enim videtur fuisse sacre Synodi ratiocinium : non omnes mortis Christi beneficium recipiunt ; ergo non omnes justificationem consequuntur.

ARG. III. Ex Theologis.

Qui Eandem doctrinam profitentur Theologi ; tanto sunt numero, ut singulos appellare non liceat. Longam illorum seriem videas apud Gonet. (*Tom.*

2. disput. 7. de reprobatione, art. 5) ex plurimis paucos, sed optima notæ, Theologos allegare factis erit.*

Estius exponens hæc Apostoli verba: Quomodo credent ei quem non audierunt? Quomodo autem audient sine prædicante? sic animadvertit: Satis ostendunt hæc duæ interrogationes Apostoli... non omnibus hominibus à Deo dari sufficiens auxilium ad salutem, ut quidam putant: constat enim plurimos esse, atque etiam multo plures olim fuisse, præsertim ante Christi adventum, quibus de fide ad salutem necessaria nihil esset prædicatum: quos proinde sufficiens auxilium habuisse, quo salvi fierent, dici non potest. (Comment. in cap. 10. Epist. ad Rom. pag. 120. col. 2.)

Sylvius: Homines viatores semper possunt divina mandata servare, ac per consequens etiam tunc quando non habent gratiam sufficientem; ergo ut observatio mandatorum dicatur esse possibilis, non est necesse venire eo ut dicatur quod habeant gratiam sufficientem. (In. 1. 2. q. 109. art. 4.)

Jueninus: Ex iis quæ fuscè diximus, inquit, colligendum est veram esse hanc propositionem, etiam absolutè & indefinitè sumptam: gratia non omnibus datur. (Tom 5. pag. 570. Edit. Paris. an. 1700.)

Witaffius. (Tom. 3. de Deo, pag. 1204. Edit. in-12.) Hanc enim sibi proponit quæstionem an, si non detur alicui gratia sufficiens, in causa sit præcedens aliquod peccatum, & respondet ita esse, verissimumque illud Augustini pronuntiatum: quod (gratia) ut non adjuventur, in ipsis causa est. (Lib. 2. de peccat. merit. cap. 17.)

Laurentius Berti: Est probabilior sententia, inquit, auxilia quæ omnibus divina munificentia paravit, quibusdam aliquando deesse ob impedimenta quæ obicit humanum demeritum. Gratia sufficiens donum est, nec ulla foret in Deo iniquitas; si Deus eam singulis denegaret: alioqui non foret gratia, sed debitum. (de Theologicis disciplinis, tom 3. pag.

285. & 286. edit. German. an. 1749.) Esi autem sunt aliqui supernaturali auxilio (sine quo ad non peccandum non valere voluntatis arbitrium, constans est Augustini sententia) occulto Dei iudicio carentes: nihilominus omnes, quando in hac vita morantur, possunt gratiam largiter singulis præparatam obtinere; & obtinebunt reipsa, nisi ei sceleribus plenè libertate patris posuerint obicem. (August. systema vindicat. tom. 10. pag. 48. edit. German. an. 1749.)

Theologici Duacenses qui anno 1587 censuram notârunt Lessii & Hamelii sententiam, qui omnibus; etiam obduratis & excæcatis, gratiam sufficientem dari docuerunt: Adversantur, inquit, hujus asseritionis verba Scripturis & Patribus, imo propriè dictam Christi gratiam quæ, secundum Augustinum, non est bonis malisque communis, sed bonos discernit à malis, evertere videntur. (Pag. 85.)

Theologi Lovantenses qui eandem Lessii & Hamelii doctrinam gravi censurâ damnârunt: aperte, inquit, Augustinus (Epist. 107.) inter eas sententias quas se scire dicit ad catholicam fidem pertinere, quarto loco ponit & hanc, gratiam Dei non omnibus hominibus dari: Cui quidem fidei præjudicium generant non parvum, qui non dubitant aperte profiteri, unicuique homini sufficiente à Deo gratiam dari, quæ exurgant à peccatis, salutemque æternam consequantur. (Justif. Censuræ Lovan. cap. 12. n. 166.)

Theologorum nobis suffragantium longiorem texere catalogum facile esset; sed ab iis singulata appellandis abstinemus: ut nimis prolixitati fastidioque occurratur.

ARG. IV. Ex Rationibus Theologicis.

Prima ratio. Ideo gratiam omnibus distributam volunt adversarii, quod aliter possibile non essent mandata, nec possent homines gratiæ experire.

ob viola tam legem merito culpari : atqui utrumque illud à veritate prorsus alienum esse ostendimus, ubi de gratiæ necessitate dictum fuit; ergo, &c.

Secunda ratio. Gratia actualis nihil aliud est quàm mentis illustratio, & pia voluntatis ad bonum excitatio divinitus immissa; gratia igitur homines ad benè agendum non adjuvat, nisi quia efficit ut ad officium aliquod vel legis præceptum advertant : ad ipsumque observandum alliciantur. Deindè mens humana non potest piâ cogitatione, sanctoque desiderio affici, quin sit hujusce affectionis sibi conscia : sic enim informatus est animus, ut quidquid intra seipsum peragitur, illud intimo sensu percipiat. Non potest igitur omnibus, & quotiè instat præceptum, adesse gratia actualis, quin omnes & singuli homines sanctas quasdam cogitationes, pios instinctus, bonaque desideria, in seipsis experiantur & deprehendant, quotiè legem violant & malè agunt : atqui tamen contrarium testatur experientia, ut facile noverit quisquis animum suum interrogaverit. Quis enim putet, nisi communi sensu planè careat, Heliogabulum, Caligulam, Neronem, aliaque hoc genus monstra, piis illis cogitationibus & desideriis affectos fuisse, illo etiam ipso tempore quo in omne flagitium præcipites ruebant?

Hoc ratiocinium sic adhibet Cardinalis Bellarminus : *Cum excitatio illa Dei sit actio nostra, nimirum bona cogitatio, bonumque desiderium, repente ac divinitus immissum, quomodo potest fieri ut non sentiat in nobis? Si semper adsit talis gratia præveniens, semper actu bona cogitemus & vellemus; quis autem hoc sanus audeat dicere?* Lib. 2. de grat. & lib. arbit. cap. 6.) Procul hinc igitur fictitium illud gratiæ generalis beneficium.

At, inquiunt nonnulli, Deus quidem, cum de præcepto implendo agitur, piis cogitationibus animum peccatoris semper illustrat & movet; sed cupiditatum tumultu mens distracta, cœlestē

illud lumen non advertit, nec divinam percipit motionem.

Verum illi imprudentes, dum uno laqueo sese expedire nituntur, in alium incidunt impedimentum. Nonne absurdum est, ad peccatum effugiendum sufficientes eas dicere cogitationes, quas menti meæ inesse nesciam? Numquid de periculo imminente satis admoneretur aliquis, si ipsi dormienti & non audienti, denuntiatum fuerit? Atqui cogitatio quæ non advertitur, planè similis est voci quæ non auditur. Hæccine salutis subsidia nobis offerunt & tantoperè venditant adversarii?

Tertia ratio, ex eo quod parvulis sine baptisinate morientibus non suppeditentur quæ sufficiant salutis auxilia : si enim absque ulla injustitia parvuli subsidiis ad salutem necessariis careant, quamvis non alia ipsis culpa inhæreat, quam originalis, numquid injustus erit Deus, si adultis tot peccatorum actualium reis, gratiam sufficientem non concedat?

Nec dixeris Christum per Baptismi institutionem satis illorum infantium salutem providisse; at causam secundarum ordinem, quem Deus interrumpere non tenetur, obstare ne Baptismum recipiant.

Hæc enim responsio, inquit Bellarminus, non videtur digna Christianis, qui providentiam Dei erga homines ex divinis litteris & Apostolicâ Traditione didicerint. (Lib. 2. de grat. & lib. arbit. cap. 12.) Numquid naturæ cursus aliud est, quàm ipsa voluntas divina? numquid sic institui non potuit, ut omnibus parvulis sacramentum regenerationis absque ullo impedimento ministraretur? Quid audeat dicere, ait Jesuita Vasquez, largissimus alioqui gratiæ sufficientis distributor, ordinem illarum causarum, qui partum infantis impedivit, ... non fuisse spectatum à Deo præstitutum & ordinatum? ... quare non dubito eos falli, qui hanc

seriem causarum divina permissioni, non voluntati & ordinationi adscribunt. (In I. partem S. Thomæ. Disput. 96. cap. 2.)

Argumentum illud non omisit S. Augustinus, ut gratiam omnibus non dari demonstraret. Quomodo dicitur omnes homines gratiam fuisse accepturos, si non illi quibus non donatur, eam sua voluntate respuerent, quoniam Deus vult omnes homines salvos fieri, cum multis non detur parvulis, & sine illa plerique moriantur, qui non habent contrariam voluntatem? (Epist. 217. ad Vitalem, cap. 6 n. 19.)

Quarta ratio. Fatentur adversarii gratiam prævenientem non omni tempore & loco dari: non ergo conceditur quoties præceptum aliquod urget, si quædam sint præcepta quæ hominem, quandiu est sui compos, quovis tempore & loco contractum teneant: atqui nonnulla existunt hujusmodi præcepta; qualia sunt ea quibus tenemur bona proximo injustè ablata restituere, cum inimicis nos reconciliare, ad Deum per sinceram pœnitentiam redire. Nullum quippè est tempus quo peccator non debeat an Deum sese convertere, quia summa justitia non permittit hominem, vel ad horam esse injustum; fateantur ergo necesse est adversarii gratiam non semper, urgente præcepto, conferri.

Solvuntur objectiones.

Objectiones. 1°. De Verbo sic legitur: *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* (Joan. I. 9.) Atqui hæc illuminatio fit per gratiam; ergo gratia omnibus datur.

Resp. Dist. maj. Illuminat per rationem naturalem; conc. maj. per gratiam, subdisting. eo sensu quod nullus illuminetur nisi per gratiam. Verbi, conc. eo sensu quod omnes & singuli homines per gratiam illuminentur, neg.

Itaque duplex afferri potest objecti loci interpretatio. Prima est S. Thomæ qui (lect. 5. in Joan. cap. I.) hæc verba ita exponit, ut nullus si qui non illuminetur per rationem & legem naturalem, omnium mentibus insitam & à Verbo divino derivatam, quod suprema est Dei ratio.

Secunda interpretatio est ejusdem S. Thomæ & Augustini, qui prædicta verba etiã intelligunt de illustratione quæ fit per gratiam, non quasi cœlestis illud lumen in omnium & singulorum animis splendescat; sed eo sensu quod nullus illuminetur nisi per verbum divinum. Sic enim intelligimus, ait Augustinus, quod in Evangelio scriptum est, qui illuminat omnem hominem, non quia nullus est hominum qui non illuminetur; sed quia, nisi ab ipso, nullus illuminatur. (Euch. cap. 103.)

Obj. 2°. Sic testatur Deus: *Expandi manus meas totâ die ad populum incredulum.* (Isa. 65. 2.) *Ecce sto ad ostium & pulso; si quis..... aperuerit mihi januam, intrabo ad illum.* (Apoc. 3. 20.) Atqui totâ die expandere manus ad homines, ad eorumque ostium stare & pulsare, nihil aliud est quam gratiam sufficientem omnibus largiri; ergo, &c.

Resp. Neg. min. Textus enim Isaiæ & alii similes ad Judæos spectant, & ab optimæ notæ Theologis intelliguntur de auxiliis externis, quæ Deus non parçâ manu Judæis contulit, qualia sunt legis promulgatio, Prophetarum oracula & hortationes, miracula, & alia ejusmodi. Si tamen velis hæc Scripturæ verba de gratia interiori exponere, per me licet, modo tamen non de omnibus & singulis Judæis accipiantur. Si enim gratia Judæis omnibus fuit communis, immerito prorsus dixisset Augustinus: *lex jubebat & non implebat, quia caro, ubi non erat gratia, invictissimè resistebat.* (Serm. 6. de verbis Apost. cap. 7.) Quo pacto etiã dicere potuisset? *Lex peccatores convincebat, non solvebat; ideo littera sine*

gratia reos faciebat. (*Traçt. 17. in Joan. n. 2.*)

Quod spectat ad objectum Apocal. locum, ad rem non pertinet. Ibi quippè non dicitur Deus pulsare ad ostium omnium singulorumque hominum; quod tamen requiritur, ut aliqua saltem sit difficultatis species. Aliundè vero prædicta verba de auxiliis externis interpretantur. Theologi non pauci, nempe de hortationibus, præceptis, consiliis, &c.

Deniquè, si objecta Apocalypsis verba eo sensu intelligerentur, quod Deus singulos homines, quotiès urget aliquod præceptum, gratiâ interiori & supernaturali pulsaret & concuteret, tunc nulla essent ignorantia peccata: quisque enim sui officii indefinenter admoneretur consciusque esset; siquidem gratia quælibet actualis sita est in luce divinitus immissa, quâ menti innotescit quid hic & nunc agendum sit, & in pia motione quâ voluntas ad bonum excitatur: atqui non dissentent adversarii homines ex ignorantia frequenter peccare; ergo fateantur necesse est prædictum Apocalypsis locum intelligi non posse de gratia interiori & supernaturali, quâ Deus singulorum hominum animos pulset & concutiat.

Obj. 3°. Deus, inquit S. Cyprianus, ut personam non accipit, sic nec ætatem, cum se omnibus ad cælestis gratiæ consecutionem, æqualitate liberat, præbeat patrem. (*Epist. ad Fidum, pag. 95.*) Ergo cælestem gratiam omnibus communem esse S. Doctor existimavit.

Resp. Neg. conseq. Mens enim S. Cypriani nequaquam, fuit gratiam singulis hominibus dari, sed nullam ætatem à gratiæ largitione excludi. Refellit quippè Fidi opinionem, qui sentiebat infantes ante octavum ab ortu diem non esse baptizandos; Fidum, inquam, confutat ex eo quod omnis ætas & omne hominum genus sint gratiæ recipiendæ idonea. Præterea, si quid difficultatis facillèret locus iste, in adversarios pariter reci-

deret: inde enim sequeretur æqualem gratiæ copiam omnibus conferri, quod tamen non admittunt.

Obj. 4°. De mentis cæcitate hæc habet Augustinus; *In eam quisquis datus fuerit, ab interiore Dei luce secluditur; sed nondum penitus, cum in hac vita est.* (*In Psal. 6. n. 8.*) Cælestis ergo luminis & gratiæ participes sunt ipsimet excæcati.

Resp. 1°. Imprudenter omnino istum Augustini locum nobis objiciunt adversarii. Nonne ibi asserit obcæcatos ab interiore Dei luce secludi? atqui hæc verba prorsus evertunt eorum doctrinam, qui divinæ gratiæ lumen excæcatis totiès adesse contendunt, quotiès occurrit præceptum implendum, vel tentatio superanda.

Resp. 2°. Neg. conseq. Ille quippè est obvius ac genuinus Augustini sensus, quod excæcati, quandiu in hac mortali vita versantur, à lumine veritatis penitus, id est, modo irrevocabili non sint exclusi. Possunt enim, miserante Deo, suis è tenebris emergere, ad cælestemque veritatis lucem oculos erigere. Id scilicet inter eos & dæmones interest discriminis, quod damnatis omnis ad salutem via præcludatur, æternumque fixa & immutabilis sit eorum conditio: obcæcati vero & indurati, quandiu vivunt, Dei benignitate, gratiæque potentissimâ, ad bonum & virtutem flecti queant ac revocari. Hanc esse Augustini mentem satis demonstrant quæ statim subsequuntur verba: *Sunt enim tenebræ exteriores quæ magis ad diem judicii pertinere intelliguntur, ut penitus extra Deum sit quisquis, dum tempus est, corrigi noluerit.*

A mente quæ ipsi affingitur tam longè abfuit Augustinus, ut mentis cæcitatem ex parte Dei in eo constituat, quod veritatis lucem peccatori Deus subtrahat: *Non cogitat Pelagius, inquit, prævaricatorem legis quàm justè lux deserat veritatis; quâ deserit, utique sit cæcus.* (*Lib. de nat. & grat. cap. 22. n. 24.*)

Obj. 5°. Hæc S. Leonis verba : *Iustè nobis instat præcepto qui præcurrit auxilio, & benignè incitat ad obedientiam, qui ducit ad gloriam.* (*Serm. 16. de Passione Domini, cap. 16.*) Ergo præsto est omnibus gratia, urgente præcepto.

Resp. Neg. conseq. Reverè Deus merito videri posset injustus, si magna præcipiendo, nullum quo implerentur auxilium præparasset, nec hominibus ut adjuvarentur humiliter postulantis subveniret. Quo sensu S. Pontifex ait *iustè instare præcepto, qui præcurrit auxilio*; quænam vero injustitia est, si gratiæ auxilium non conferatur superbis illud, quantum in ipsis est, repellentibus? Infuper Deum *præcurrere auxilio* S. Doctor eodem asserit modo, quo dicit Deum *ad gloriam ducere*: atqui profecto Deus omnes ad gloriam non perducit; ergo nec omnibus gratiæ auxilium impertit.

Objic. 6°. Antiquus autor operis de vocatione gentium apertè testatur, *non solum in novissimis diebus, sed etiam in cunctis retro sæculis, gratiam Dei omnibus hominibus adfuisse*; (*L. b. 2. cap. 10.*) ergo Deus suam omnibus gratiam semper largitus est.

Resp. Dist. ant. Gratiam Dei exteriorem omnibus hominibus adfuisse, conc. gratiam interiorem & supernaturalem, neg.

Autor *Vocationis gentium*, quisquis ille sit, hunc finem sibi proponit, nempe ut ostendat omnibus quamdam semper adfuisse gratiam, quæ potuissent cognoscere unicum existere supremum Numen, ita ut excusari nequeant, quod fictitios coherent Deos. Ad illius enim veritatis notitiam eos quasi invitabat stupendum mundi spectaculum, & mirabile artificium. Illud fuisse autoris consilium, ex variis locis patet, sed maximè ex ipsomet lib. 2. qui nobis objicitur; sic enim habet cap. 4.

Quamvis speciali..... indulgentiâ Dei populum.

Israeliticum constet electum, omnesque aliæ nationes suas vias ingredi, hoc est, secundum propriam permissæ sunt vivere voluntatem; non ita se tamen æterna Creatoris bonitas ab illis hominibus avertit, ut eos ad cognoscendum se atque metuendum, nullis significationibus admoneret: Cælum quippè & terra.... omnisque creatura.... ad hanc præcipuè utilitatem generis humani disposita est, ut natura rationalis..... de experimentis tot bonorum ad cultum & dilectionem sui imbueretur auctoris.

Id confirmat istis Pauli & Barnabæ verbis : *Deus in præteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi vias suas, & quidem non sine testimonio semetipsum reliquit, benefaciens de cælo, dans pluvias & tempora fructifera, implens cibo & lætitiâ corda nostra.* (*Act. 14. v. 15. & 16.*) Deinde sic concludit : *Cælum ergo cunctaque cælestia, mare & terra, & omnia quæ in eis sunt... protestabantur gloriam Dei, & prædicatione perpetuâ majestatem sui loquebantur auctoris.* Ex iis autem & aliis bene multis manifestum est, eam quam autor omnibus hominibus adfuisse gratiam docet, exteriorem esse.

Objic. 7°. S. Thomas sic docet : *Gratia Dei, etsi non habeatur ex meritis, tamen oportet quod homo faciat quod in se est; Deus autem voluntate suâ liberalissimâ dat eam omni præparanti se : & ideo gratia nulli deest, sed omnibus quantum in se est, sese communicat; sicut nec deest oculis cæcis.* (*In cap. 12. Epist. ad Hebr. lect. 3.*) Ergo, judice S. Thomâ, gratia omnibus adest.

Resp. Neg. conseq. Hoc unum ex S. Thomæ verbis sequitur, nempe Deum ad gratiam omnibus conferendam paratissimum esse, si nihil impedimenti afferrent: atqui aliud est gratiam omnibus dari; & aliud Deum ex se ad gratiam omnibus largiendam esse propensissimum, si nullum opponerent obicem. Quinimo adversariorum opi-

nionem eo in loco funditus evertit S. Doctor: nam docet 1°. gratiam nulli deesse ad eum, ut par est, sese preparanti, nec obstaculum afferenti; siquidem his verbis *gratia nulli deest*, hæc alia præmittit: *tamen oportet quod homo faciat quod in se est*. 2°. Statuit gratiæ non ponere obicem, ipsiusmet gratiæ esse beneficium: *Dicendum est quod hoc ipsum quod aliquis non ponit obstaculum, ex gratia procedit*; ut igitur omnibus adfit gratia, juxta S. Thomam, necesse est omnes, auxiliante Deo, obstacula depellere: atqui asserit S. Doctor Deum ab omnibus illud impedimentum non remove. *Quod ergo à quibusdam removetur istud obstaculum, hoc est ex misericordia Dei; quod autem non removetur, hoc est ex justitia ipsius*; ergo ex objecto S. Thomæ loco constat gratiam omnibus non dari.

Objic. 8°. Concilium Senonense an. 1528. sic docet: *Neque tamen tanta gratiæ necessitas libero præjudicat arbitrio, cum illa semper sit in promptu, nec momentum quidem præterea, in quo Deus non stet ad ostium & pulset. Part. 1. cap. 15.* Ergo, &c.

Resp. Concilium Senonense ait semper adesse gratiam, quatenus *est in promptu*, scilicet omnibus præparata; ait Deum omni momento stare ad ostium & pulsare, non tamen singulos homines interius sentire pulsantem, alio distractos sensuum strepitu. Si vero interiorum sensum non habeant; nimirum piam cogitationem, boni desiderium, gratia exterior est, non interna. Denique, si nimium urgerentur Concilii verba, plus probarent quam volunt adversarii. Inde enim sequeretur non solum omnibus dari gratiam; sed etiam quovis tempore & momento: quod tamen non admittunt vel largissimi gratiæ actualis defensores. Ita ferè Laurentius Berti. (Tom. 3. lib. 18. cap. 8. pag. 292. edit. German. an. 1749.)

Objic. 9°. Deus iis largitur gratiam, quos vult salvos fieri: quisquis enim verè & sincerè vult alicui finem, vult etiam ipsi instrumenta subministrare, quibus finem illum assequatur: atqui Deus, ex Apostolo, *vult omnes homines salvos fieri*; omnibus igitur confert gratiam quæ ad salutem sufficiat.

Resp. Adversus S. Augustini doctrinam his verbis breviter expressam, *scimus gratiam Dei non omnibus hominibus dari*, nihil frequentius objecisse Pelagianos, quam apostolicam hanc sententiam: *Deus vult omnes homines salvos fieri*. Numquid eam ob causam S. Doctor gratiam omnibus communem esse dixit, ne videretur Apostolo contradicere? Minimè quidem: duobus autem potissimum modis apostolicum effata exponit. Primus ita se habet: *Quo dictum est, Deus vult omnes homines salvos fieri, cum jam multos nolit salvos fieri, ideo dictum est, quia omnes qui salvi fiunt, nisi ipso volente, non fiunt. Epist. 217.*)

Secunda interpretatio est, quod Deus ex omni hominum genere, conditione, ætate, sexu, quosdam salvos fieri velit: atqui utralibet interpretatio eligatur, nunquam colligi poterit censuisse Augustinum omnibus dari gratiam; nam si prior anteponatur expositio, hoc unum ex ea sequetur, scilicet eos quos Deus vult salvos fieri, recipere auxilia quibus salutem consequantur; non autem eos omnes gratiam sufficientem accipere quos, ut ait Augustinus, *Deus nolit salvos fieri*. Si magis arriferit posterior interpretatio, id unum ex illa poterit inferri, nimirum nonnullis hominibus cujuscumque ætatis, sexus, conditionis & gentis conferri gratias, non vero singulis hominibus.